

SADRŽAJ

UVOD U GRAĐANSKO PRAVO

ODELJAK PRVI

POJAM, SISTEMATIKA, METOD I IZVORI GRAĐANSKOG PRAVA

I. IZRAZI PRIVATNO, GRAĐANSKO, IMOVINSKO I CIVILNO PRAVO	15
II. SISTEMATIKA GRAĐANSKOG PRAVA	15
III. METOD GRAĐANSKOG PRAVA I NAČELA REGULISANJA .	16
1. Autonomija volje	16
2. Ravnopravnost strana	17
3. Prenosivost (prometljivost) građanskih prava	17
4. Imovinska sankcija (realna egzekucija)	18
5. Zaštita na privatni zahtev	18
6. Načelo dispozitivnosti normi	19
IV. IZVORI GRAĐANSKOG PRAVA	19

ODELJAK DRUGI

SUBJEKTI GRAĐANSKOPRAVNOG ODNOSA

I. POJAM SUBJEKTA	25
II. FIZIČKA LICA	26
1. Pravna sposobnost fizičkih lica	26
1.1. Sticanje pravne sposobnosti	26
1.2. Prestanak pravne sposobnosti	27
2. Poslovna sposobnost fizičkih lica	28
2.1. Pojam i razgraničenje	28

2.2. Pretpostavke za sticanje poslovne sposobnosti	28
2.3. Potpuno poslovno nesposobna lica	29
2.4. Ograničeno poslovno sposobna lica	29
2.5. Potpuno poslovno sposobna lica	30
3. Deliktna sposobnost fizičkih lica	31
4. Atributi fizičkih lica	31
4.1. Lično ime	31
4.2. Državljanstvo	33
4.3. Prebivalište (domicil) i boravište	34
III. PRAVNA LICA	34
1. Pojam pravnog lica	34
2. Organizacije sa svojstvom pravnog lica	35
3. Pravno lice i njegovi osnivači i učesnici	36
4. Funkcija pravnog lica	36
5. Podele pravnih lica	37
5.1. Udruženja i ustanove	37
5.1.1. Ustanove	37
5.1.2. Udruženja	38
5.1.3. Korporacije i lična udruženja	38
5.1.4. Višečlana i jednočlana udruženja	39
5.1.5. Profitna i neprofitna pravna lica	39
5.1.6. Pravna lica sa jednim ili više oblika svojine	40
6. Osnovna obeležja pravnog lica	40
7. Postanak pravnog lica kao subjekta prava	43
8. Pravna, poslovna i deliktna sposobnost pravnog lica	43
8.1. Pravna sposobnost	43
8.2. Poslovna sposobnost	44
8.3. Deliktna sposobnost	45

ODELJAK TREĆI

GRAĐANSKOPRAVNI ODNOS

I. POJAM I SADRŽINA GRAĐANSKOPRAVNOG ODNOSA	45
II. ČINJENICE I GRAĐANSKOPRAVNI ODNOS	46
1. Pojam	46
2. Vrste pravnih činjenica	46
2.1. Pojam prirodnih događaja i radnji	46

2.2. Pretpostavke i fikcije	48
2.3. Viša sila i slučaj	49
III. SUBJEKTIVNA GRAĐANSKA PRAVA	51
1. Pojam i sadržina subjektivnog prava	51
2. Zahtev i subjektivno pravo	51
3. Subjektivno pravo i srodni pojmovi	52
3.1. Pravna moć	52
3.2. Pravno stanje (pravom zaštićeni interes)	53
3.3. Pravni status	53
IV. PODELA SUBJEKTIVNIH GRAĐANSKIH PRAVA	53
1. Apsolutna prava	53
1.1. Vrste apsolutnih prava	54
1.1.1. Stvarna prava	54
1.1.2. Intelektualna prava	54
1.1.3. Lična prava (prava ličnosti, prava na ličnim dobrima)	54
2. Relativna (obligaciona) prava	55
3. Imovinska i neimovinska prava	56
4. Prenosiva i neprenosiva prava	57
V. ZLOUPOTREBA PRAVA	57
1. Pojam	57
2. Teorije zloupotrebe prava	58
3. Odras teorija u našem pravu	59
4. Sankcije za zloupotrebu prava	59
VI. IMOVINA	60
1. Pojam i sadržina imovine	60
2. Obeležja imovine	60
VII. OBJEKTI GRAĐANSKOG PRAVA	62
1. Stvari	62
2. Radnje	63
3. Lična prava	63
4. Intelektualna prava (umna i industrijska svojina)	64

ODELJAK ČETVRTI

PRAVNI POSLOVI

I. POJAM PRAVNOG POSLA	64
II. PODELA PRAVNIH POSLOVA	66

1. Jednostrani i dvostrani pravni poslovi	66
2. Pravni poslovi među živima (inter vivos) i pravni poslovi za slučaj smrti (mortis causa)	67
3. Teretni (onerozni) i dobročini (lukrativni) pravni poslovi	67
4. Formalni (konsensualni) i neformalni pravni posao	67
5. Kauzalni i apstraktni pravni poslovi	68
III. SASTOJCI (ELEMENTI) PRAVNOG POSLA	68
IV. MODIFIKACIJA PRAVNIH POSLOVA	70

ODELJAK PETI

I. ZASTUPANJE	72
1. Pojam i dejstvo	72
2. Razgraničenje	73
3. Vrste zastupanja	73
3.1. Zakonski zastupnik	74
3.2. Statutarno zastupništvo	74
3.3. Zastupanje na osnovu akta državnog organa	74
3.4. Zastupanje na osnovu izjave volje zastupanog (punomoćstvo)	75
3.4.1. Uopšte	75
3.4.2. Posebni oblici voljnog zastupanja	76

ODELJAK ŠESTI

A. NEVAŽEĆI PRAVNI POSLOVI

I. POJAM	80
II. NIŠTAVI PRAVNI POSLOVI	81
1. Dejstvo ništavosti. Delimična ništavost	82
III. RUŠLJIVI PRAVNI POSLOVI	83
2. Zablude	85
3. Prevara	86
4. Prinuda	87
5. Prekomerno oštećenje	88
IV. KONVALIDACIJA	89
V. KONVERZIJA	90

B. POBIJANJE DUŽNIKOVIH PRAVNIH RADNJI (ACTIO PAULIJANA)

Pojam	90
Uslovi i način pobijanja	91
Dejstvo pobijanja	93

ODELJAK SEDMI

VRŠENJE I ZAŠTITA SUBJEKTIVNIH PRAVA

I. VRŠENJE SUBJEKTIVNIH PRAVA	94
1. Pojam	94
II. POVREDA I ZAŠTITA PRAVA	94
1. Povreda prava	94
2. Zaštita prava	95
2.1. Vansudska zaštita (samozaštita)	95
2.1.1. Opšte pretpostavke za samozaštitu	95
2.1.2. Posebni vidovi samozašte	96
2.2. Sudska zaštita	98

ODELJAK OSMI

STICANJE I PRESTANAK GRAĐANSKIH PRAVA

1. Sticanje građanskih prava	99
1.1. Derivativno (izvedeno) sticanje	99
1.1.1. Translativan prenos	100
1.1.2. Konstitutivan prenos	100
1.2. Originarno sticanje	100
2. Prestanak građanskih prava	101
3. Zastarelost	101
3.1. Pojam	101
3.2. Razgraničenje	101
3.3. Početak – toka, nastupanje i dejstva zastarelosti	102
3.4. Opšti i posebni rokovi zastarelosti	103
3.5. Zastoj zastarevanja	104
3.6. Prekid zastarevanja	105

STVARNO PRAVO**ODELJAK PRVI****UVOD**

I. POJAM I OBELEŽJA STVARNOG PRAVA	107
1. Objektivno stvarno pravo i subjektivno stvarno pravo	107
2. Načela regulisanja stvarnog prava	108
II. PODELA STVARNIH PRAVA	110
III. PODELA STVARI	112
1. Pojam	112
2. Stvari u prometu (res in commercio) i van prometa (res extra commercium)	112
3. Pokretne stvari (res mobiles) i nepokretne stvari (res immobiles)	113
4. Individualno određene stvari i stvari određene po rodu	115
5. Zamenljive i nezamenljive stvari	116
6. Potrošne i nepotrošne stvari	116
7. Deljive i nedeljive stvari	117
8. Proste (jednostavne) stvari i složene (sastavljene) stvari	117
9. Pripadak	118
10. Plodovi (fructus)	119
11. Zbirna stvar (universitas rerum)	120
12. Novac i procena vrednosti stvari	121
13. Hartije od vrednosti	122
13.1. Pojam. Izvori prava	122
13.2. Bitna obeležja hartija od vrednosti	123
13.3. Razgraničenje između hartija od vrednosti i drugih isprava ..	124
13.4. Bitni sastojci hartija od vrednosti	125
13.5. Pravna priroda hartija od vrednosti i nastanak obaveze	125
13.6. Podela hartija od vrednosti	126
13.7. Bitna obeležja hartija od vrednosti na donosioca, na ime i po naredbi	127
14. Legitimacioni znaci	129
15. Legitimacioni papiri	130

ODELJAK DRUGI**DRŽAVINA**

I. POJAM DRŽAVINE. DETENCIJA. ZNAČAJ DRŽAVINE	131
II. SUBJEKTIVNO I OBJEKTIVNO SHVATANJE DRŽAVINE ...	132
III. SUBJEKTI DRŽAVINE	133
IV. PREDMET DRŽAVINE	134
V. VRSTE DRŽAVINE	134
1. Državina stvari i državina prava	134
2. Isključiva (individualna) državina i sudržavina	135
3. Zakonita i nezakonita državina	136
4. Savesna i nesavesna državina	137
5. Prava (istinita) i manljiva (neistinita) državina	139
6. Neposredna i posredna državina	139
7. Tabularna državina	139
VI. PRIBAVLJANJE I GUBITAK DRŽAVINE	140
VII. ZAŠTITA DRŽAVINE	141

ODELJAK TREĆI**PRAVO SVOJINE**

I. POJAM. SUBJEKTI I OBLICI PRAVA SVOJINE	143
II. SADRŽINA PRAVA SVOJINE	144
III. OBELEŽJA PRAVA SVOJINE	145
IV. OGRANIČENJA PRAVA SVOJINE	146
1. Zabrana zloupotrebe prava svojine	146
2. Susedsko pravo	146
2.1. Imisije	147
2.2. Odnosi između vlasnika graničnih nepokretnosti.	147
2.3. Pravo upotrebe susedne nepokretnosti	148
2.4. Pravo nužnog prolaza	148
3. Ograničenja u društvenom interesu	149
3.1. Zakonsko pravo preče kupovine	149
3.2. Posebni slučajevi	150
V. STICANJE PRAVA SVOJINE	151
1. Derivatивно sticanje prava svojine	152

1.1. Način sticanja nepokretnih stvari	152
1.2. Način sticanja pokretnih stvari	153
1.2.1. Fizička predaja	153
1.2.2. Simbolična predaja	154
1.2.3. Fiktivna predaja	154
1.2.4. Predaja stvari bez prenosa prava svojine (pactum reservati dominii)	155
2. Originarno sticanje prava svojine	155
2.1. Priraštaj	156
2.1.1. Stvaranje nove stvari (prerada, specifikacija)	156
2.1.2. Spajanje i mešanje	157
2.1.3. Građenje na tuđem zemljištu	157
2.1.4. Sejanje na tuđem zemljištu	159
2.1.5. Sadenje na tuđem zemljištu (implatio)	159
2.1.6. Odron zemlje. Nanos (alluvio)	159
2.1.7. Novo rečno ostrvo	160
2.1.8. Napušteno rečno korito	160
2.2. Odvajanje plodova	160
2.3. Održaj	161
2.3.1. Redovan održaj	161
2.3.2. Vanredni održaj	162
2.3.3. Računanje vremena. Prekid i zastoj održaja.	162
2.4. Sticanje svojine od nevlasnika	163
2.5. Okupacija	164
2.6. Nalaz izgubljene stvari	164
2.7. Nalaz skrivenog blaga (sokrovište)	164
2.8. Ostali slučajevi	165
2.8.1. Nacionalizacija i drugi načini prinudnog oduzimanja imovine	165
2.8.2. Eksproprijacija	166
2.8.3. Komasacija	166
2.8.4. Prisvajanje životinja i riba	167
VI. PRESTANAK PRAVA SVOJINE	167
VII. ZAŠTITA PRAVA SVOJINE	168
1. Reivindikaciona tužba (actio – rei vindicatio)	169
2. Publicijanska tužba (actio Publiciana)	170
3. Negatorna tužba (actio negatoria) – tužba zbog uznemiravanja	171

VIII. SUSVOJINA (condominium)	172
1. Pojam	172
2. Prava suvlasnika u suvlasničkoj zajednici	172
2.1. Prava suvlasnika u odnosu na celu stvar	173
2.2. Prava suvlasnika u odnosu na alikvotni deo stvari	174
3. Prestanak suvlasničke zajednice	174
IX. ZAJEDNIČKA SVOJINA	175
1. Pojam i obeležja	175
2. Oblici zajedničke svojine	175
2.1. Naslednička zajednica	175
2.2. Zajednička svojina bračnih drugova	176
2.3. Ostali slučajevi	176
X. ETAŽNA SVOJINA	177
1. Pojam, objekat, sticanje i prestanak etažne svojine	177
2. Prava etažnog vlasnika	177
2.1. Prava na posebnom delu zgrade	177
2.2. Sadržina etažne svojine	178
XI. DRŽAVNA SVOJINA	179
1. Pojam	179
1.2. Predmet državne svojine	179
1.3. Vrste i obim ovlašćenja na državnoj svojini	180
10. Društvena svojina	182

ODELJAK ČETVRTI STVARNA PRAVA NA TUDOJ STVARI

I. POJAM I PODELA	182
II. PRAVO SLUŽBENOSTI	182
1. Stvarne službenosti	183
1.1. Pojam. Obeležja i način vršenja.	183
1.2. Vrste stvarnih službenosti	184
1.3. Sticanje i prestanak stvarne službenosti	185
1.3.1. Sticanje	185
1.3.2. Prestanak	186
1.4. Zaštita stvarne službenosti	187
2. Lične službenosti	187
2.1. Pravo plodouživanja (ususfructus)	188

III. ZALOŽNO PRAVO	189
1. Pojam založnog prava	189
2. Založnopravni odnos	189
3. Založno pravo i pravo zadržavanja	190
3.1. Pojam	190
3.2. Razgraničenje	191
4. Vrste založnog prava	191
4.1. Uopšte	191
4.2. Ugovorno založno pravo	192
4.3. Sudsko založno pravo	192
4.4. Zakonsko založno pravo	193
5. Načela založnog prava	194
5.1. Uopšte	194
5.2. Načelo akcesornosti	194
5.3. Načelo oficijelnosti	196
5.4. Načelo specijalnosti	198
5.5. Načelo nedeljivosti	199
6. Založno pravo na nepokretnim stvarima (hipoteka)	200
6.1. Pojam	200
6.2. Sticanje hipoteke	201
6.2.1. Uopšte	201
6.2.2. Sticanje hipoteke na osnovu ugovora	201
6.2.3. Upis u zemljišne knjige ili katastar nepokretnosti	203
6.2.4. Upis hipoteke na stanu u društvenoj svojini prilikom otkupa	204
6.3. Predmet hipoteke	204
6.3.1. Pojam	204
6.3.2. Nepokretnosti koje mogu biti predmet hipoteke	204
6.3.3. Uopšte	204
6.3.4. Hipoteka na zemljišnoknjižnom telu, na suvlasničkom delu i nepokretnosti u zajedničkoj svojini	206
6.3.5. Simultana (zajednička) hipoteka. Nadhipoteka i podhipoteka	207
6.3.6. Nepokretnosti koje ne mogu biti predmet hipoteke	208
6.4. Prava hipotekarnog poverioca	209
6.4.1. Uopšte	209
6.4.2. Pravo prvenstva	210
6.4.3. Pravo sledovanja i prevremene naplate potraživanja	210

6.5. Prava vlasnika hipotekovane nepokretnosti	211
6.6. Prenosenje hipoteke	212
6.7. Prestanak hipoteke	213
6.7.1. Prestanak potraživanja	213
6.7.2. Prestanak hipoteke i dejstvo na potraživanje	213
6.7.2.1. Odricanje i konsolidacija. Propast hipotekovane nepokretnosti. Naređenje zakona.	213
7. Pravo zaloge na pokretnim stvarima	216
7.1. Pojam	216
7.2. Predmet zaloge	216
7.3. Ručna zaloga (pignus)	218
7.3.1. Pojam	218
7.3.2. Ugovor o zalozi (contractus pigneraticius). Pojam i osobine.	219
7.3.3. Prava i obaveze strana iz ugovora o zalozi	220
7.3.4. Prenosenje založnog prava	222
7.3.5. Prestanak založnog prava	223
7.4. Registarsko založno pravo (hipoteka na pokretnoj stvari)	225
7.4.1. Pojam	225
7.4.2. Ugovor o zalozi	225
7.4.3. Potraživanje koje se obezbeđuje.	226
7.4.4. Dejstvo ugovora o zalozi i upisa u registar	226
7.4.5. Namirenje na objektu zaloge	227
7.4.6. Konkurencija više zaloga na istoj stvari	228
7.4.7. Prestanak registarske zaloge	229

ODELJAK PETI ZEMLJIŠNI REGISTRI

I. POJAM I ULOGA ZEMLJIŠNIH REGISTRARA	230
II. ZEMLJIŠNE KNJIGE	231
1. Uopšte	231
2. Glavna knjiga	232
2.1. Zemljišnoknjižni uložak	232
2.1.1. Uopšte	232
2.1.2. Popisni, vlasnički i teretni list	232
3. Zbirka isprava	233
4. Katastarski planovi	233

5. Registri	233
6. Pomoćna evidencija	234
III. NAČELA ZEMLJIŠNIH KNJIGA	234
1. Načelo stvarnosti	234
2. Načelo upisa	235
3. Načelo knjižnog prethodnika	235
4. Načelo javnosti	235
5. Načelo poverenja u zemljišne registre	236
6. Načelo prioriteta (prvenstva)	236
7. Načelo legaliteta (zakonitosti) upisa	237
IV. POSEBNA NAČELA KATASTRA NEPOKRETNOSTI	237
1. Načelo objedinjene evidencije nepokretnosti	237
1.1. Uopšte	237
1.2. Sadržina katastra nepokretnosti	238
2. Načelo obaveznosti upisa	238
3. Načelo vođenje registra od organa uprave	238
V. UPISI U ZEMLJIŠNE KNJIGE I KATASTAR	
NEPOKRETNOSTI	239
1. Predmet i osnov upisa	239
2. Vrste upisa	239
2.1. Uknjižba	239
2.2. Predbeležba (prenotatio)	240
2.3. Zabeležba (adnotatio)	241
2.3.1. Zabeležba ličnih odnosa	241
2.3.2. Zabeležba činjenica koje se odnose na nepokretnost	241
VI. TAPIJSKI SISTEM	241
1. Uopšte	241
2. Tapija	242
2.1. Pojam	242
2.2. Izdavanje tapije	242
2.3. Prenos tapije	243
3. Intabulacija	243
GLOSAR	245